

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.3.2.33>

ŹRÓDŁA CYWILNOPRAWNEJ REGULACJI TAJEMNICY BANKOWEJ

Anastasia Khyzhnyak

aspirant Katedry Prawa Cywilnego

Narodowego Uniwersytetu „Odeska Akademia Prawnicza” (Odessa, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-6294-2349

e-mail: a.v.khyzhniak@gmail.com

Adnotacja. Kwestia przynależności branżowej instytucji tajemnicy bankowej budzi kontrowersje w dyskursie naukowym od dłuższego czasu. Dzisiaj widoczna jest zmiana podejścia do rozumienia tajemnicy bankowej z przewagi konkurencyjnej, jaką uzyskiwali klienci niektórych banków, biorąc pod uwagę politykę informacyjną takiego banku i jego niezależny status, na nieodłączną pozycję regulacyjną w relacjach między bankiem a klientem. Artykuł poświęcono zagadnieniu określenia aktualnych źródeł regulacji prawnych dotyczących zachowania tajemnicy bankowej. Ustalono, że na ziemiach ukraińskich o powstaniu instytucji tajemnicy bankowej poprawnie zaczęto mówić z okresu końca XVII – początku XVIII wieku, w okresie, gdy powstał Państwowy Bank Asygnacyjny i Państwowy Bank Komercyjny na bazie Biur Rachunkowych i podczas reorganizacji Państwowego Banku Pożyczkowego, których to statutach znajdują się normy dotyczące zatajenia informacji bankowych.

Słowa kluczowe: tajemnica bankowa, instytucja prawa cywilnego, regulacje prawne, FATCA, regulacje umowne.

SOURCES OF CIVIL LEGAL REGULATION OF BANKING SECRETS

Anastasia Khyzhnyak

Postgraduate Student of the Department of Civil Law

National University “Odessa Law Academy”

ORCID ID: 0000-0002-6294-2349

email: a.v.khyzhniak@gmail.com

Abstract. The question of the branch affiliation of the institute of banking secrecy has been controversial in scientific discourse for a long time. Today, there is a clear change in the approach to understanding banking secrecy from the competitive advantage that customers of the banks received due to the information policy of such a bank and its independent status, to an integral fundamental regulatory position in the relationship between bank and customer. The article is devoted to the issue of determining the actual sources of legal regulation of banking secrecy. It is determined that in the Ukrainian lands it is correct to speak about the origin of the institution of banking secrecy from the end of the XVII – beginning of the XVIII century, in the period when the State Bank and the State Commercial Bank were established.

Key words: banking secrecy, institute of civil law, legal regulation, FATCA, contractual regulation.

ДЖЕРЕЛА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ

Анастасія Хижняк

аспірантка кафедри цивільного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ORCID ID: 0000-0002-6294-2349

email: a.v.khyzhniak@gmail.com

Анотація. Питання галузевої приналежності інституту банківської таємниці викликають спори в науковому дискурсі вже довгий період часу. Натепер очевидна зміна підходу до розуміння банківської таємниці від конкурентної переваги, яку отримували клієнти окремих банків з огляду на інформаційну політику такого банку та його незалежний статус, до невід’ємного засадничого регулятивного положення у відносинах між банком та клієнтом. Статтю присвячено питанню визначення актуальних джерел правового регулювання відносин збереження банківської таємниці. Визначено, що на українських землях про зародження інституту банківської таємниці коректно говорити з кінця XVII – початку XVIII століття, в період, коли був створений Державний асигнаційний банк та Державний комерційний банку на базі Облікових контор і у разі реорганізації Державного позикового банку, в статутах яких знаходимо норми про утаємнення банківської інформації.

Ключові слова: банківська таємниця, інститут цивільного права, правове регулювання, FATCA, договірне регулювання.

Інститут банківської таємниці вже довгий час перебуває під охороною держави, що підтверджується встановленням відповідальності для службовців банку за розголошення відомостей, що становлять банківську таємницю. У певні періоди часу службовці банку могли піддаватися і кримінальній відповідальності

за порушення режиму банківської таємниці. Державою також було встановлено перелік органів, яким банки могли видавати відомості про клієнтів (Андропова, 2008). На сучасному етапі розвитку інституту банківської таємниці відзначаємо зміну підходів до розуміння банківської таємниці від конкурентної переваги, яку отримували клієнти окремих банків з огляду на інформаційну політику такого банку та його незалежний статус, до невід'ємного засадничого регулятивного положення у відносинах між банком та клієнтом.

Питання правового регулювання банківської таємниці неодноразово порушувалися представниками наук адміністративного, фінансового, кримінального, міжнародного, цивільного та господарського права та процесу. Серед дослідників такої проблематики слід відзначити В. Тімашова, О. Севастьяненко, А. Сироту, А. Путренко, Т. Андронову, однак спеціальне дослідження джерел цивільно-правового регулювання відносин утримання банківської таємниці не проводилося у вітчизняній юридичній науці. Таким чином, мета цієї статті – визначення кола джерел правового регулювання банківської таємниці, їх співвідношення та характеру в Україні.

Банківська таємниця має давню історію і традиції, що беруть початок у період виникнення перших кредитних установ. Одна з найперших згадок банківської таємниці міститься в установчих документах банку «Святого Амброзіуса», заснованого в Мілані в 1593 р. Співробітникам банку заборонялося надавати будь-якому інформацію про клієнтів, окрім випадків, коли ці відомості надавалися на запит самого клієнта щодо самого себе, а також на запит уповноважених клієнтом осіб або його спадкоємцями. Порушення встановленого порядку призводило до звільнення такого співробітника з накладенням великого штрафу (Хильота, 2004: 58). Як не парадоксально, до початку Другої світової війни Франція, Німеччина та Бельгія були в авангарді розвитку банківського сектору та правового регулювання банківської таємниці. Однак однією з перших держав, які широко закріпили принцип банківської таємниці, була Швейцарія (Моисеев, 2015: 53), яка в 1934 році закріпила непорушність банківської таємниці як інструмент протидії тодішній глобальній економічній кризі.

В англосаксонській системі права джерела регулювання більшості юридично значущих відносин спирається на принципи деліктного й договірної права. Саме в рішеннях судів та адміністративних органів зустрічаємо засади банківської таємниці у США та Сполученому Королівстві. Правове регулювання конфіденційного статусу відносин між банком та клієнтом у країнах континентальної Європи ґрунтується на кодексах зобов'язального права, положеннях законів та інших кодексів, а в ранні роки – на розпорядженнях банківських установ та деяких інших статутів (Литвиненко, 2020: 185). На українських землях про зародження інституту банківської таємниці коректно говорити з кінця XVII – початку XVIII століття, в період, коли був створений Державний асигнаційний банк у Санкт-Петербурзі з його представництвами в Києві та Харкові та Державний комерційний банк на базі Облікових контор і у разі реорганізації Державного позикового банку (Казаків, 2015: 36). У статутах обох установ можна знайти згадку про зобов'язання банківських установ зберігати в таємниці інформацію про рахунки та осіб, яким вони належать.

Як зазначає А. Столповський, проблема правового регулювання банківської таємниці полягає в зіткненні інтересів різних суб'єктів – учасників банківської діяльності. Доступ до інформації, що становить банківську таємницю, дозволяє державі вирішувати завдання, пов'язані із забезпеченням національної безпеки і контролем над фінансовою діяльністю своїх громадян. Крім того, конфіденційність інформації про рахунки, вклади та операції по рахунках є обов'язковою вимогою будь-якого клієнта до свого банку і часто виявляється вирішальним фактором у разі його вибору (Столповский, 2017: 89).

Насамперед необхідно зазначити, що у фаховій літературі немає єдності у визначенні місця банківської таємниці у системі права України, адже дослідниками таких відносин сукупність правових норм, що регулюють питання збереження та розголошення банківської таємниці, ідентифікується як інститут банківського права (О. Койчева, О. Костюченко) (Койчева, 2021; Костюченко, 2003), як міжгалузевий комплексний інститут (А. Путренко, М. Ясинок) (Путренко, 2011: 27; Ясинок, 2009: 69), як субінститут, який входить до інституту права конфіденційності комерційної діяльності в галузі інформаційного права України (Ю. Носік, Т. Халімон) (Носік, 2001: 36; Халімон, 2019: 168) або субінститут фінансового права (Ю. Зінченко) (Зінченко, 2013: 262). Набагато менше в літературі зустрічаємо визначення банківської таємниці як інституту цивільного права або розуміння відносин щодо банківської таємниці як таких, що мають приватно-правовий характер. Такий факт викликає справедливе здивування, адже загальні засади банківської таємниці закріплені в положеннях Цивільного кодексу України (ст. 1076 ЦК України називається «Банківська таємниця» та передбачає обов'язок банку гарантувати таємницю банківського рахунка, операцій за рахунком і відомостей про клієнта) (Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV).

Як зазначають С. Смерічевський та Ю. Свірідов, правовий інститут банківської таємниці можна умовно представити трьома взаємопов'язаними складниками, такими як:

- 1) загальна частина (визначення банківської таємниці, принципи та критерії віднесення інформації до банківської таємниці, правові ознаки тощо);
- 2) режим таємниці (правовий механізм обмеження доступу до інформації, що становить банківську таємницю);
- 3) санкції (юридична відповідальність за протиправні дії з інформацією, що становить банківську таємницю) (Смерічевський, Свірідов, 2012: 181).

Як і для будь-яких інших відносин, фундаментальну роль для правового регулювання банківської таємниці має Конституція України, положеннями якої закріплено недопустимість втручання в особисте і сімейне життя особи, заборону збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (ч. 1–2 ст. 32); обмеження вільного збору, зберігання, використання і поширення

інформації для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно (ч. 3 ст. 34) (Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР).

Основними джерелами правового регулювання банківської таємниці вітчизняними дослідниками майже одноставно визнаються Цивільний кодекс України, а також закони України «Про банки і банківську діяльність», «Про інформацію», окремі положення Господарського кодексу України тощо. Серед підзаконних актів виділяються постанови Кабінету Міністрів України «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці», «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом», Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Правил зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці» (Тімашов, Севастьяненко, 2018: 130).

Питання відповідальності за розголошення банківської таємниці врегульовані Цивільним, Кримінальним кодексами України, Кодексом про адміністративні правопорушення України (ст. 1076 ЦК України; ст.ст. 231–232 КК України; 166-5, 166-7, 166-9, 172-6 КУпАП України). Процедурні моменти розкриття банківської таємниці передбачені Цивільним та Кримінальним процесуальними кодексами.

Серед фактичних джерел правового регулювання відносин у сфері забезпечення таємниці банківської інформації важливе місце посідають міжнародні договори України, що були ратифіковані відповідно до чинного законодавства. Так, наприкінці 2019 року було ратифіковано Угоду між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для поліпшення виконання податкових правил і застосування положень Закону США «Про податкові вимоги до іноземних рахунків» (Угода FATCA), яка була укладена у лютому 2017 року після довготривалих перемовин. Така угода визнається великим кроком уперед до «скасування банківської таємниці в Україні та початку обміну фінансовою інформацією в податкових цілях зі США та всім світом» (О. Макеєва). Так, відповідно до угоди Україна отримує інформацію, зазначену в угоді, стосовно всіх американських підзвітних рахунків і щорічно здійснює обмін цією інформацією зі Сполученими Штатами в автоматичному режимі відповідно до положень статті 27 Конвенції (Угода між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки, 2017).

Аналогічні угоди у майбутньому повинні бути укладені і з іншими державами. Так, Україна з 27.02.2019 р. була виключена з «чорного списку» FATF, міжурядового органу, який визначає стандарти та розробляє політику з метою боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму. За період 2020 року також відзначено значний прогрес України у посиленні заходів щодо боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (Follow-Up Report to Ukraine's progress in strengthening measures to tackle money laundering and terrorist financing).

Окремо серед джерел правового регулювання досліджуваних відносин необхідно говорити про договір, адже відповідно до ч. 3 ст. 6 ЦК України договір як джерело цивільного права може застосовуватися у випадках, якщо сторони в договорі відступили від положень актів цивільного законодавства і врегулювали свої відносини на власний розсуд у випадках, коли в цих актах прямо не вказано, що вони не можуть цього робити, а також у разі, якщо обов'язковість положень цих актів для сторін не впливає з їх змісту або суті відносин між ними. Так, Р. Майданик доходить висновку, що в договорі як у специфічній формі цивільного права не просто відтворюються, копіюються норми права, встановлені чи санкціоновані державою, а й створюються нові (Майданик, 2017: 59).

Одночасно слід зазначити, що положеннями цивільного законодавства нівелюється регулюючий вплив односторонніх правочинів, таких як довіреність та заповіт.

Так, відносини з банком щодо розкриття банківської таємниці можуть мати представницький елемент. Особливістю представницьких відносин є те, що представник може мати право або бути зобов'язаним укладати правочини від імені іншого суб'єкта залежно від виду представництва. У представництві, заснованому на довіреності, представник уповноважений вчинити правочини від імені та в інтересах довірителя, оскільки видача довіреності – односторонній правочин, юридична чинність якого залежить винятково від довірителя. Обсяг повноважень представника може суттєво впливати на хід відносин щодо розпорядження банківською таємницею. Так, наприклад, можливість передоручення здатна створювати нових авторизованих суб'єктів доступу до банківської таємниці, а повноваження внесення змін до умов договору може суттєво впливати на обсяг прав та обов'язків банку щодо розголошення банківської таємниці.

Окремо слід зазначити, що саме цивільним законодавством врегульовано окремі питання доступу до інформації, що містить банківську таємницю. Так, у судовій практиці знаходимо положення, що «банківською таємницею є й інформація, яка залишилась у банку після смерті особи, оскільки згідно з ч. 3 ст. 62 Закону № 2121-III довідки по рахунках (вкладах) у разі смерті їх власників надаються банком особам, назначеним власником рахунку (вкладу) в заповідальному розпорядженні банку, державним нотаріальним конторам або приватним нотаріусам, іноземним консульським установам у справах спадщини за рахунками (вкладами) померлих власників рахунків (вкладів)» (Судова практика розгляду справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб, 2010: 15). Однак, як зазначають практикуючі фахівці у цій галузі, особа-спадкоємець може отримати інформацію щодо рахунку померлого, адже згідно з цивільним законодавством спадкоємець набуває всіх прав та обов'язків спадкодавця, які існували на момент смерті. Таким чином, спадкоємець може отримати таку інформацію як представник клієнта. «Цього положення немає ні в законі про банки, ні в правилах розкриття банківської таємниці, але це прямо прописано у ст. 1076 ЦК. Тому, будучи представником, ви маєте право отримати інформацію, що стосується цього клієнта» (Пашковська, 2016).

Отже, коло джерел правового регулювання відносин збереження та розкриття банківської таємниці є широким та відрізняється приватно-правовим характером останніх. Саме норми цивільного права формують більшу частину інституту банківської таємниці, який, попри загалом приватно-правовий характер, має й публічний елемент, а отже, є міжгалузевим інститутом права. Крім того, у структурі такого інституту можна виділити норми, що закріплюють загальні засади реалізації права/обов'язку на банківську таємницю; норми, що передбачають умови та процедури розкриття банківської таємниці; норми, що встановлюють відповідальність за розкриття/нерозкриття банківської таємниці.

Список використаних джерел:

1. Follow-Up Report to Ukraine's progress in strengthening measures to tackle money laundering and terrorist financing. FATF. URL: <http://www.fatf-gafi.org/countries/u-z/ukraine/documents/fur2-ukraine-2020.html>.
2. Андропова Т.А. Банковская тайна: проблемы правового регулирования : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. 2008. URL: <https://www.disserscat.com/content/bankovskaya-taina-problemy-pravovogo-regulirovaniya>.
3. Зінченко Ю.В. Розмежування понять «банківська таємниця» та «комерційна таємниця». *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2013. Вип. 26. С. 261–270.
4. Казаков Ю.Ю. Становлення правового інституту банківської таємниці на українських землях: історичний огляд. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Юриспруденція*. 2015. № 18, т. 2. С. 36–40.
5. Койчева О.С. «Банківське право» у системі фінансово-правових дисциплін. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. С. 169–172.
6. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
7. Костюченко О.А. Банківське право: Банківська система. Національний банк. Комерційні банки. Розрахунки і кредитування. Ринок цінних паперів. Національне валютне законодавство. Банківські системи зарубіжних країн. Інститут банківської таємниці : підручник. Київ : Видавництво А.С.К., 2003. 928 с.
8. Литвиненко А.А. Захист персональних даних у сфері банківської таємниці: практика судів деяких країн англосаксонської і континентальної правових сімей, сучасна практика Європейського суду з прав людини та практика Європейського Суду справедливості. *Право і суспільство*. 2020. № 1–2. С. 185–215.
9. Майданик Р. Вчення про джерела цивільного права України. *Право України*. 2017. Вип. 6. С. 53–63.
10. Макеєва О. За крок до скасування банківської таємниці. Що зміниться. *НВ Бізнес*. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/za-krok-do-skasuvannya-bankivskoj-tayemnici-50052685.html>.
11. Моисеев С.Р. История центральных банков и бумажных денег. Москва : Вече, 2015. 536 с.
12. Науково-практичний коментар до статті 237 Цивільного кодексу України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KK000402>.
13. Носік Ю. Правовий режим банківської таємниці в Україні. *Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні* : науково-технічний збірник. 2001. Вип. 2. С. 30–38.
14. Пашковська Т. Фінустанови VS клієнти: правові нюанси банківської таємниці. *Юридична газета*. 2016. № 44 (542). URL: <https://jur-gazeta.com/publications/events/finustanovi-vs-klienti-pravovi-nyuansi-bankivskoyi-tayemnici-.html>.
15. Путренко А.М. Банківська таємниця: правовий аналіз. *Фінансове право*. 2011. № 3 (17). С. 26–29.
16. Смерічевський С.Ф., Свірідов Є.Ю. Банківська таємниця в системі безпеки національної економіки. *Університетські наукові записки*. 2012. № 2. С. 180–186.
17. Столповский А.М. Зарождение и развитие отечественного уголовного законодательства в сфере защиты банковской тайны. *Юристы – Правоведъ*. 2017. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/zarozhdenie-i-razvitie-otechestvennogo-ugolovnogo-zakonodatelstva-v-sfere-zaschity-bankovskoy-tayny>.
18. Судова практика розгляду справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб. *Вісник Верховного Суду України*. 2010. № 3. С. 14–25.
19. Тімашов В., Севастьяненко О. Правове регулювання банківської таємниці. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 130–134.
20. Угода між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для поліпшення виконання податкових правил і застосування положень Закону США «Про податкові вимоги до іноземних рахунків» (FATCA): Угода Кабінету Міністрів України з США. Міжнародний документ від 07.02.2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_005-17#Text.
21. Халімон Т. Актуальні проблеми щодо розкриття і збереження банківської таємниці в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 1. С. 168–171.
22. Хиллота В.В. Институт банковской тайны в зарубежных странах. *Белорусский экономический журнал*. 2004. № 3. С. 58–66.
23. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
24. Ясинок М.М. Розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, є новим видом справ в окремому провадженні. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2009. № 2 (88). С. 67–71.

References:

1. Follow-Up Report to Ukraine's progress in strengthening measures to tackle money laundering and terrorist financing. FATF. Retrieved from: <http://www.fatf-gafi.org/countries/u-z/ukraine/documents/fur2-ukraine-2020.html> [in English].
2. Andronova, T.A. (2008). Bankovskaya тайна: problemy pravovogo regulirovaniya [Banking secrecy: problems of legal regulation]: Extended abstract of Candidate's dissertation. URL: <https://www.disserscat.com/content/bankovskaya-taina-problemy-pravovogo-regulirovaniya> [in Russian].

3. Zinchenko, Yu.V. (2013). Rozmezhuvannya ponyat' "bankivs'ka tayemnytsya" ta "komertsyiyna tayemnytsya" [Distinguishing between "banking secrecy" and "trade secret"]. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovryaduvannya – State building and local self-government*, 26, 261–270 [in Ukrainian].
4. Kazakov, Yu.Yu. (2015). Stanovlennya pravovoho instytutu bankivs'koyi tayemnytsi na ukraïyns'kykh zemlyakh: istorychnyy ohlyad [Formation of the legal institution of banking secrecy in the Ukrainian lands: a historical review]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu – Scientific Bulletin of the International Humanities University*. Ser. Yurysprudentsiya, 18, t. 2, 36–40 [in Ukrainian].
5. Koycheva, O.S. (2021). "Bankivs'ke pravo" v systemi finansovo-pravovykh dystsyplin ["Banking law" in the system of financial and legal disciplines]. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal – Legal scientific electronic journal*, 169–172 [in Ukrainian].
6. Konstytutsiya Ukrayiny [Constitution of Ukraine]. 28.06.1996. No. 254k/96-VR. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
7. Kostyuchenko, O.A. (2003). Bankivs'ke pravo: Bankivs'ka systema. Natsional'nyy bank. Komertsyiyni banky. Rozrakhunky i kredyтуvannya. Rynok tsinnykh paperiv. Natsional'ne valyutne zakonodavstvo. Bankivs'ki systemy zarubizhnykh krayin. Instytut bankivs'koyi tayemnytsi: pidruchnyk [Banking law: Banking system. National Bank. Commercial banks. Calculations and crediting. Securities Market. National currency legislation. Banking systems of foreign countries. Institute of Banking Secrecy]. Vydavnytstvo A.S.K. [in Ukrainian].
8. Lytvynenko, A.A. (2020). Zakhyst personal'nykh danykh u sferi bankivs'koyi tayemnytsi: praktyka sudiv deyakykh krayin anhlosaksons'koyi i kontynental'noyi pravovykh simey, suchasna praktyka Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny ta praktyka Yevropeys'koho Sudu spravedlyvosti [Protection of personal data in the field of banking secrecy: the case law of some countries of the Anglo-Saxon and continental legal families, the current case law of the European Court of Human Rights and the case law of the European Court of Justice]. *Pravo i suspil'stvo – Law and society*, 1–2, 185–215 [in Ukrainian].
9. Maydanyk, R. (2017). Vchennya pro dzherela tsyvil'noho prava Ukrayiny [The doctrine of the sources of civil law of Ukraine]. *Pravo Ukrayiny – Law of Ukraine*, 6, 53–63 [in Ukrainian].
10. Makeyeva, O. Za krok do skasuvannya bankivs'koyi tayemnytsi. Shcho zminyt'sya [A step towards the abolition of banking secrecy. What will change]. *NV Biznes – NV Business*. Retrieved from: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/za-krok-doskasuvannya-bankivskoji-tayemnici-50052685.html> [in Ukrainian].
11. Moyseev, S.R. (2015). Ystoryya tsentral'nykh bankov y bumazhnykh deneh [History of central banks and paper money]. *Veche* [in Russian].
12. Naukovo-praktychnyy komentar do statti 237 Tsyvil'noho kodeksu Ukrayiny [Scientific and practical commentary on Article 237 of the Civil Code of Ukraine]. Retrieved from: <https://ips.ligazakon.net/document/KK000402> [in Ukrainian].
13. Nosik, Yu. (2001). Pravovyy rezhym bankivs'koyi tayemnytsi v Ukrayini [Legal regime of banking secrecy in Ukraine]. *Pravove, normatyvne ta metrolohichne zabezpechennya systemy zakhystu informatsiyi v Ukrayini: naukovo-tekhnichnyy zbirnyk – Legal, normative and metrological support of the information protection system in Ukraine: scientific and technical collection*, 2, 30–38 [in Ukrainian].
14. Pashkovs'ka, T. (2016). Finustanovy VS kliyenty: pravovi nyuansy bankivs'koyi tayemnytsi [Financial institutions VS clients: legal nuances of banking secrecy]. *Yurydychna hazeta – Legal newspaper*, 44 (542). Retrieved from: <https://yur-gazeta.com/publications/events/finustanovi-vs-klienti-pravovi-nyuansi-bankivskoyi-taemnici-.html> [in Ukrainian].
15. Putrenko, A.M. (2011). Bankivs'ka tayemnytsya: pravovyy analiz [Banking secrecy: legal analysis]. *Finansove pravo – Finance law*, 3 (17), 26–29 [in Ukrainian].
16. Smerichevs'kyy, S.F., Sviridov, Ye.Yu. (2012). Bankivs'ka tayemnytsya v systemi bezpeky natsional'noyi ekonomiky [Banking secrecy in the security system of the national economy]. *Universytets'ki naukovi zapysky – University scientific notes*, 2, 180–186 [in Ukrainian].
17. Stolpovskyy, A.M. (2017). Zarozhdenye y rozvytye otechestvennoho uholovnoho zakonodatel'stva v sfere zashchyty bankovskoy tayny [Origin and development of domestic criminal legislation in the field of protection of banking secrecy]. *Yuryst – Pravoved. – Lawyer*. Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/n/zarozhdenie-i-razvitie-otechestvennogo-ugolovnoho-zakonodatelstva-v-sfere-zaschity-bankovskoy-tayny> [in Russian].
18. Sudova praktyka rozhlyadu sprav pro rozkryttya bankamy informatsiyi, yaka mistyt' bankivs'ku tayemnytsyu, shchodo yurydychnykh ta fizychnykh osib [Judicial practice of consideration of cases on disclosure by banks of information containing banking secrecy concerning legal entities and individuals]. *Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrayiny – Bulletin of the Supreme Court of Ukraine*. (2010), 3, 14–25 [in Ukrainian].
19. Timashov, V., Sevast'yanenko O. (2018). Pravove rehulyuvannya bankivs'koyi tayemnytsi [Legal regulation of banking secrecy]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, 11, 130–134 [in Ukrainian].
20. Uhoda mizh Uryadom Ukrayiny ta Uryadom Spoluchenykh Shtativ Ameryky dlya polipshennya vykonannya podatkovykh pravyl y zastosuvannya polozhen' Zakonu SSHA "Pro podatkovy vymohy do inozemnykh rakhunkiv" (FATCA): Uhoda Kabinetu Ministriv Ukrayiny z SSHA. Mizhnarodnyy dokument vid 07.02.2017. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_005-17#Text [in Ukrainian].
21. Khalimon, T. (2019). Aktual'ni problemy shchodo rozkryttya i zberezhennya bankivs'koyi tayemnytsi v Ukrayini [Current issues regarding the disclosure and preservation of banking secrecy in Ukraine]. *Aktual'ni problemy vitchyznyanoi yurysprudentsiyi – Actual problems of domestic jurisprudence*, 1, 168–171 [in Ukrainian].
22. Khylyuta, V.V. (2004). Ynstytut bankovskoy tayny v zarubizhnykh stranakh [Institute of banking secrecy in foreign countries]. *Belorusskyy ekonomicheskyy zhurnal – Belarusian Economic Journal*, 3, 58–66 [in Russian].
23. Tsyvil'nyy kodeks Ukrayiny [The Civil Code of Ukraine] vid 16.01.2003 No. 435-IV. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15> [in Ukrainian].
24. Yasynok, M.M. (2009). Rozkryttya bankom informatsiyi, yaka mistyt' bankivs'ku tayemnytsyu ye novym vydom sprav v okremomu provadzhenni [Disclosure by a bank of information that contains banking secrecy is a new type of case in a separate proceeding]. *Byuleten' Ministerstva yustitsiyi Ukrayiny – Bulletin of the Ministry of Justice of Ukraine*, 2 (88), 67–71 [in Ukrainian].